

ÀREA A

CATALUNYA AL MÓN

A1 - ÀMBIT 1

**ELS REPTES DEL
SEGLE XXI**

A2 - ÀMBIT 2

**LA CONSTRUCCIÓ
D'UN NOU
PARADIGMA**

A1

**ELS REPTES
DEL SEGLE XXI**

ÀMBIT A1**ELS PRINCIPALS REPTES DEL SEGLE XXI**

Catalunya està immersa en un procés de canvi que afecta tot el planeta, que pren formes diverses en les diferents escales (mundial, europea, espanyola i catalana) i en tots els àmbits (econòmic, social, cultural,...). És per això que avui ja no té sentit analitzar de forma aïllada els principals reptes a què s'enfronta la societat catalana i, per tant, no podem creure que les solucions poden aplicar-se únicament en el nostre àmbit territorial ni creure que podem trobar solucions prescindint del conjunt d'actors que hi incideixen des de més enllà del nostre territori.

Després del trencament de l'íestable equilibri entre els blocs sorgits de la Segona Guerra Mundial, amb la progressiva globalització de les comunicacions i l'economia, amb el desplegament preeminent de les polítiques neoliberals, amb els efectes de la revolució digital, amb els dubtes imposats contra la viabilitat de l'estat del benestar i, finalment, amb la profunda crisi desencadenada a partir de 2007, el sistema polític, econòmic i cultural que hem conegut està sent qüestionat des de molts sectors.

La primera gran conseqüència és que la societat mundial s'ha polaritzat en termes socials. En el món occidental, les classes populars i mitjanes veuen en perill el model de benestar i creixen els índexs de pobresa, d'atur estructural i cada cop hi ha més gent marginada del sistema. La riquesa es va concentrant en unes poques mans, alhora que disminueixen les rendes mitjanes i empobreixen els sectors més populars. En la resta del planeta, la globalització està comportant la ràpida industrialització d'uns països i l'explotació a gran escala dels recursos naturals d'altres, però sempre en unes condicions econòmiques, laborals i socials molt per sota dels nivells existents en el món occidental.

Les demandes de justícia, democràcia, solidaritat i prosperitat de la majoria de la població no troben respostes adequades en el nou ordre mundial que s'està configurant, que tampoc afronta amb rigor cap de les problemàtiques derivades del canvi climàtic, l'envelliment de la població i el creixement demogràfic, que es faran molt evidents en els propers anys.

SUBÀMBIT A.1.1.

ELS REPTES A ESCALA MUNDIAL

Catalunya representa la mil·lèsima part de la població mundial, no té recursos naturals valuosos i no té Estat propi. Potser, sortosament, no pot aspirar a tenir gaire pes a escala internacional per la via del domini o la imposició. Per contra, els grans reptes de la humanitat tenen una influència directa en el nostre horitzó de futur. Els principals reptes als quals ens enfrontem són:

1.1.1.

LA GLOBALITZACIÓ SENSE CONTROLS DEMOCRÀTICS

Després de la dissolució de la Unió Soviètica s'ha imposat el model d'industrialització dels països occidentals basat en l'extensió del seu model de lliure mercat a tot el planeta i de societat d'alt consum de masses a tota la humanitat. Aquest procés de globalització ha tingut alguns èxits en els països emergents, que ha permès treure de la pobresa a més de mil milions de persones. Paradoxalment, molts d'aquests èxits es concentren en països amb una extraordinària intervenció de l'Estat en la direcció de l'economia, com la Xina.

Però la creació d'un mercat mundial a partir del fals dogma de la màxima eficiència dels mercats ha tingut efectes perversos a molts altres països no-industrialitzats. Seguint aquesta doctrina s'ha disposat la lliure circulació de mercaderies, de capitals, de la tecnologia, però ha estat impossible establir la lliure circulació de les persones. Precisament aquesta s'havia produït amb la creació dels mercats nacionals, amb enormes migracions de les zones rurals a les grans ciutats. Però aquests moviments de desenes de milions de persones vers Amèrica del Nord, Europa occidental, Austràlia o el Japó no semblen ser acceptades per molts ciutadans d'aquests països que ja s'alarmen amb migracions molt menors. En els països pobres amb alta pressió demogràfica la competència i els capitals de la globalització impedeixen el creixement endogen, basat en el progrés de l'agricultura, la manufactura i els sectors productius propis.

En els països industrialitzats la globalització ha provocat la deslocalització de les indústries que ocupaven molta mà d'obra i el desplaçament d'una part important d'aquesta mà d'obra cap els serveis de baix nivell. L'impuls dels sectors d'alta tecnologia ha afavorit els països i els sectors socials que en

disposaven, però ha agreujat les desigualtats a les societats avançades, que fins fa ben poc oferien oportunitats d'ascens social i sistemes de redistribució de la riquesa generada. Les grans empreses de distribució han estat també beneficiades pel seu accés directe als nous centre de fabricació arreu del món, amb els quals el comerç tradicional no podia competir. També la pagesia dels països desenvolupats ha patit la competència dels productes agraris d'altres continents.

Aquest tipus de globalització ha comportat la subordinació creixent dels poders públics als interessos de les grans corporacions transnacionals i, en la majoria dels estats occidentals, a la privatització de les empreses públiques, la desregulació dels mercats (en especial de les entitats financeres), la reducció dels tipus impositius marginals, la proliferació dels paradisos fiscals o la reducció i desmuntatge de l'Estat del Benestar, entre altres mesures pròpies del neoliberalisme econòmic. Tot aquest moviment va portar a la gran recessió de 2007 i a massives injeccions de diners públics per evitar la fallida de grans entitats financeres privades. En canvi, milions de persones que perdien les seves llars i els seus llocs de treball eren abandonats a la seva sort.

La globalització tal com l'estem vivint no només té conseqüències econòmiques, sinó que també està afectant la diversitat cultural en el sentit més ampli. Generalment, per interessos econòmics, s'estan uniformitzant els hàbits alimentaris, la forma de vestir, el consum cultural, etc.. i, per tant, estan en perill de desaparèixer els costums, tradicions i llengües de cultures minoritzades i sense capacitat de sobreviure en un món que utilitza la globalització, no només per a l'ampliació de mercats, sinó també com un nou sistema de dominació.

1.1.2.

L'EXPLOSIÓ DEMOGRÀFICA

En només quaranta anys, de 1960 a 2000, la població mundial va pujar progressivament de 3.000 a 6.000 milions d'habitants. L'any 2011 va assolir els 7.000 milions, 1.000 milions de persones més en onze anys. Fet que, sense cap mena de dubte, és un dels principals problemes del planeta. Sobretot perquè ha estat un creixement desequilibrat: els països industrialitzats tenen un creixement demogràfic feble, mentre que la majoria de la nova població es concentra en els països més pobres. A més, als països en vies de desenvolupament, unes enormes migracions des de les zones rurals a les urbanes, han creat unes enormes megalòpolis de milions d'habitants a tots els continents.

Les conseqüències d'aquest increment de la població, que continua a un ritme de 100 milions de persones anuals i farà arribar la població mundial a 9.000 milions en els vint-i-cinc anys propers, afecten tots els aspectes de la marxa de la humanitat: les relacions internacionals i les guerres locals, l'economia, l'urbanisme, els recursos naturals, l'impacte en els ecosistemes, entre molts d'altres. Els corrents migratoris vers Europa, Amèrica del Nord i Austràlia són també una derivada d'aquest augment de la població.

A més, uns 2.000 milions de persones de la Xina, l'Índia i altres nacions asiàtiques han adoptat els nivells de producció i consum dels països occidentals. Aquest fet, que en part és positiu, multiplica la demanda de matèries primeres incrementant-ne el preu i té un fort impacte sobre el medi. Aquestes altes cotitzacions i les deslocalitzacions industrials han incrementat les desigualtats socials i han concentrat en grans fortunes una enorme massa de capital fluctuant que provoca una enorme inestabilitat econòmica. A la vegada l'activitat global de l'espècie humana amb desforestació a gran escala, la utilització de combustibles fòssils i el canvi climàtic estan alterant la biosfera.

1.1.3.

LA SOSTENIBILITAT AMBIENTAL

L'expansió combinada de la població, la producció i el consum per càpita té un impacte dramàtic en la relació entre la humanitat i la biosfera.

Per un costat, afecta els recursos naturals, que són limitats de manera inevitable, en especial els combustibles fòssils. L'escassetat posa en marxa la llei de Ricardo sobre els rendiments decreixents: a mesura que la demanda s'incrementa per sobre de l'oferta disponible els preus de les matèries primeres s'elevan fins que fan rendibles les terres i els jaciments de segona, tercera i quarta qualitat. Un bon exemple és la tècnica del «fraquing» que només cobreix les despeses amb una cotització alta del petroli. L'entrada de nova oferta pot provocar una baixada circumstancial de les cotitzacions, fet que explica les oscil·lacions dels mercats, però a llarg termini l'augment és inevitable. Els augments dels preus de les matèries primeres generen uns enormes beneficis als propietaris de les terres i els jaciments de primera qualitat i unes enormes dificultats als sectors més pobres de les societats.

Per l'altra banda, l'increment de la població i, conseqüentment del consum, té un impacte terrible sobre els grans equilibris ecològics de la biosfera, el més conegut i alarmant dels quals és el canvi climàtic. Però els efectes són molt més variats: muntanyes de deixalles als abocadors, contaminació de les aigües superficials, subterrànies i marítimes, l'extinció massiva d'espècies,

etc. Traslladar el nivell de consum de les societats occidentals als 7.500 milions d'habitants del món comportaria, primer, un gran encariment de molts recursos i finalment, el seu esgotament, amb les conseqüents tensions, conflictes i violència. Es fa evident que cal replantejar-se el desenvolupament i el creixement, així com les actuals formes de vida "occidentals", amb consum irresponsable i malbaratament de recursos, com també la necessitat d'un nou model d'industrialització i un profund debat en relació a l'increment de la població.

1.1.4.

LES DESIGUALTATS SOCIALS

Més enllà del natural egoisme humà, l'ansia d'acumular riquesa de les oligarquies mundials i d'exercir el seu poder sobre les persones, és la causa dels greus i creixents desequilibris socials i econòmics (entre països i dins de cada un) que comporta les guerres, la misèria, la fam i la mort de milions de persones.

Eliminar les desigualtats socials és un altre gran repte del segle XXI que afecta, tant a les diferències de renda entre els països industrialitzats, els emergents i els no-desenvolupats, com a l'interior de cadascun dels estats d'aquest grup.

L'accés a la societat industrial d'uns 1.000 milions de xinesos i d'alguns centenars de milions més a altres països asiàtics i d'altres continents, no ens pot amagar que 5.000 milions de persones, del 7.500 milions de tot el món, continuen en la pobresa. Viuen aglomerats en suburbis degradats de grans megalòpolis i en zones rurals sense serveis i sense les mínimes infraestructures. En els darrers anys s'han fet avenços parcials, en camps com l'alfabetització, el subministrament d'aigua corrent o l'electrificació de les llars. Però la majoria d'aquests progressos no arriben a compensar l'augment de la seva població.

Els factors que determinen la llibertat i la igualtat estan relacionats directament amb la posició personal i socioeconòmica dels ciutadans, però també tenen molt a veure amb la qüestió ètnica i sobretot amb la condició de gènere. Pensar i comprendre la ciutadania des d'una perspectiva de gènere és un element clau per avançar cap a una societat sense desigualtats entre els seus integrants.

A l'interior de cada país els factors estructurals que incrementen la desigualtat social són:

- A. L'increment dels preus de les matèries primeres, per efecte de la llei de rendiment decreixent de les terres i jaciments, encareix els béns,

serveis i productes bàsics, alhora que enriqueix els grans magnats del petroli, els terratinents exportadors d'aliments i a les grans companyies que comercien amb aquests productes i empobreix els consumidors, en especial els més pobres.

- B. L'augment de la població mundial que, a causa de la globalització sense control democràtic, fa baixar els sous a les manufactures de poc valor afegit. Quan els sous pugen a Xina, els tallers de les grans multinacionals de la moda es traslladen a Bangla Desh. Als països avançats tots els llocs de treball que fa dues dècades estaven ocupats en aquests sectors desapareixen per la deslocalització i provoquen un descens del nivell salarial.
- C. En els països avançats s'incrementen les diferències entre els salaris de les feines amb un elevat nivell de formació, com les d'alta tecnologia o serveis d'alt nivell i els dels altres treballadors. En països intermedis, amb escassetat d'empreses d'alta tecnologia i nivells salarials que no poden competir amb els països emergents hi ha grans dificultats per a la incorporació de joves qualificats.
- D. La privatització de les grans empreses públiques de serveis com les distribuïdores de combustibles, l'electricitat o la telefonia, i la seva desregulació, ha creat una situació d'oligopoli en molts sectors estratègics que sovint s'ha traduït en tarifes abusives i beneficis desproporcionats.
- E. Les classes populars han estat les principals víctimes de la regressió en política fiscal de les darreres dècades. La reducció dels tipus impositius de les rendes més altes, l'elusió fiscal i l'evasió fiscal d'una part important de les grans empreses, que han establert les seues impositives en paradisos fiscals, han provocat la retallada de l'Estat del Benestar en els països on s'havia implantat.
- F. L'increment de beneficis de les grans empreses i de les grans fortunes i la dràstica reducció de la fiscalitat progressiva ha multiplicat l'enorme massa de diners que són gestionats per la gran banca, els fons d'inversió, la banca a l'ombra, que busquen rendibilitat financera, generalment al marge de l'activitat productiva. El procés de concentració de la riquesa en una minoria que representa menys de l'1% de la població ha creat un monumental volum de capital financer que genera un sistema monetari i financer estructuralment inestable.

1.1.5.

EL CONTROL DEL CONEIXEMENT I DE LA TECNOLOGIA

El repte més subtil que té la humanitat és l'impacte de les noves tecnologies, de la robòtica, dels nous mitjans de comunicació audiovisuals, de la universalització de les comunicacions, etc. Pot semblar un problema menor comparat amb l'explosió demogràfica, la globalització, l'impacte en els ecosistemes o l'increment de les desigualtats, però les noves tecnologies estan canviant les condicions laborals de tothom i els nous sistemes de comunicació condicionen la resposta intel·lectual, política i social als reptes del segle XXI i expliquen l'èxit de les polítiques neoliberals en les darreres dècades.

En un nivell més profund, que no es pot desenvolupar en un document com aquest, la cultura audiovisual ha alterat tots els paràmetres intel·lectuals i morals de la societat anterior basada en l'anomenada "Galàxia Gutenberg", és a dir en la impremta, la lectura, la racionalitat i la ciència. De la mateixa manera que aquesta va representar un profund canvi social i va superar la oposició frontal d'una part de la societat de l'època, ara ens trobem en una situació semblant i potser més complexa. Aquest canvi cultural de fons ha creat un buit moral a les generacions joves i una gran desorientació entre els més grans.

Alhora, s'han creat enormes corporacions d'empreses d'entreteniment, comunicació i cultura que són propietàries de grans editorials, diaris, cadenes de ràdio i televisió i portals d'Internet. En molts casos i països, els principals accionistes d'aquestes corporacions són empreses gegantines que tenen importants contractes o dependència reguladora amb els estats, en sectors com l'armament, les obres públiques i la recollida d'escombraries, la telefonia, la banca, els serveis públics. Aquesta concentració de poder mediàtic desnaturalitza el periodisme i és una amenaça creixent per a la democràcia. Fins i tot en països de llarga tradició democràtica, els polítics necessiten el suport dels propietaris o gerents d'aquests grans grups multimèdia per poder competir a les eleccions.

A més, la immensa majoria dels emissors de cultura audiovisual es finança gràcies a la publicitat. Aquesta situació condiona tota la producció audiovisual, sotmesa a la necessitat d'obtenir la màxima audiència al mínim cost possible, fet que aboca la programació de ràdio i televisió a la degradació dels «reality shows» i a la superficialitat en general.

En un altre nivell, i no menys important, la tecnologia digital està penetrant en tots els sectors de producció, de serveis i de comunicació i està capgirant l'escenari econòmic mundial, de manera que el control dels mitjans de

producció i de distribució està passant a mans de les grans corporacions de tecnologia digital que, alhora, estan concentrant el control de la informació sobre centenars de milions d'usuaris i estan acumulant els coneixements necessaris per dirigir el destí de la humanitat.

La revolució digital i l'accés a internet han suposat un canvi en l'estructura piramidal de la comunicació que hem conegut durant el darrer segle. Aquelles velles elits territorials que dirigien els grans diaris, les ràdios i les televisions que arribaven a milions de persones veuen disminuir el seu poder en benefici d'unes altre elits, cada cop més globals, o veuen com la xarxa permet que cada persona es pugui convertir en emissor dels seus missatges i continguts. Malgrat ser una porta que obria oportunitats per difondre alternatives al nou ordre mundial que s'està configurant, la dispersió d'infinat de missatges impedeix poder competir amb les elits financeres i les tecnològiques digitals i les comunicatives, els autèntics dirigents del nou ordre mundial que s'està establint.

1.1.6.

LES FORMES DE DOMINACIÓ

Encara que l'objectiu del control i la dominació d'uns sobre altres és gairebé tan vell com la mateixa història de la humanitat i ha seguit sempre les mateixes pautes, fonamentades en accions violentes i en l'extermini o, en el millor dels casos, en el sotmetiment i assimilació als costums, llengua, cultura i religió del vencedor. Gairebé sempre, les raons profundes d'aquestes accions han estat d'arrel econòmica, les formes de control i dominació de finals del segle XX i les actuals s'han diversificat i, sovint, maquillat cada cop amb més subtilitat.

L'actual gran imperi, els Estats Units d'Amèrica, ha mantingut les formes militars de sempre en diverses zones del planeta i, alhora, està estenent els seus costums, llengua i cultura a partir de la globalització del seu sistema econòmic, la indústria cinematogràfica, la informació i les noves formes de comunicació massiva. En l'altre extrem ideològic, La Xina s'ha configurat durant els dos darrers decennis com la potència emergent que basa la seva expansió a explotar el seu enorme potencial humà i en els grans recursos financers adquirits i penetra en el sistema econòmic mundial amb les tècniques competitives del millor sistema capitalista, però a través de grans empreses generades i controlades pel mateix estat. La Rússia resultant de la recomposició parcial de la Unió Soviètica està definint el seu model de control i dominació utilitzant, de moment, ambdós sistemes, el militar i l'econòmic, alhora que basteix el seu poder econòmic a partir de l'extracció dels grans recursos naturals existents en el seu extens territori.

Per primera vegada en els darrers 500 anys des del primer gran imperi europeu –l'espanyol–, l'Europa occidental passa a tenir un paper secundari. De moment secundari de luxe, però cada cop més subordinat, en part, a causa de les dificultats intrínseques a la construcció de la Unió Europea, a les seves contradiccions internes i a la resistència dels estats que la conformen a avançar més enllà d'una unió econòmica i monetària, així com a la manca d'un projecte engrescador per a la majoria dels seus ciutadans.

La progressiva consolidació de la Xina com actor mundial de primer ordre, el renaixement de l'imperialisme Rus i el manteniment del paper dels EUA està dibuixant l'escenari dels propers decennis. L'Europa occidental té la urgència de definir el paper que vol jugar i amb quines eines compta per mantenir una veu pròpia que intenti introduir en aquest escenari uns valors i formes d'actuació que modifiquin les tendències negatives dels tres actors amb interessos diferents i confrontats.

SUBÀMBIT A.1.2.

ELS REPTES A ESCALA EUROPEA

El progressiu desplaçament de l'eix Atlàntic, que va liderar el desenvolupament mundial fins fa ben poc, cap a l'eix del Pacífic, situa Europa en una cruïlla que l'obliga a plantejar els seu futur des de tots els angles, el polític, l'econòmic, el cultural, ... Malgrat això, Europa no pot dubtar d'ella mateixa, del que ha assolit a les darreres dècades, i ha de ser capaç de construir un model de futur propi, amb capacitat de consolidar-se en el nou ordre mundial que s'està dibuixant.

A la UE, les imposicions de la Troica als països deutors per fer front a la crisi de l'euro, amb imposicions de fortes retallades a l'estat del benestar i les davallades salarials, com a mesura substitutòria a la devaluació monetària, han accentuat l'empobriment d'amplis sectors de les classes treballadora i mitjana. Situació que ha resultat especialment greu a Grècia i a Espanya.

Malgrat tot, els països de la Unió Europea representen el model més avançat del món en drets socials, llibertat i democràcia, de prosperitat econòmica i equilibri social, de cultura i capacitat tecnològica, de respecte al medi, ... Els apologetes del lliure mercat defensen que és un model insostenible davant la competència internacional dels països emergents, però si bé és cert que Europa té enormes problemes i que el funcionament de la Unió Europea ens desespera per la seva lentitud i complexitat, es pot afirmar que Europa és el pitjor de tots els continents, exceptuant-ne la resta. El model europeu és l'únic que pot ser l'exemple a seguir si volem garantir la supervivència de l'espècie

humana en el planeta Terra, però una Europa desunida o desorientada serà irrellevant davant dels difícils reptes del segle XXI.

1.2.1.

CONSOLIDACIÓ I DEMOCRATITZACIÓ DE LA UNIÓ EUROPEA

Per afrontar els reptes del segle XXI cal més Europa, i dotar la Unió de més democràcia, més transparència i més poder. Amb un Parlament que legisli i amb capacitat d'implementar aquesta legislació. Només així serà capaç de:

- A. Superar la divisió entre països centrals i perifèrics de la zona euro amb noves polítiques financeres i productives.
- B. Reconvertir l'economia europea a una producció sense combustibles fòssils ni contaminants en una generació, com ja ha aprovat Dinamarca.
- C. Forçar un replantejament del model de globalització establert fins ara, aprofitant l'enorme pes de l'economia europea en el comerç mundial.
- D. Corregir les desigualtats socials, incrementades les darreres dècades, mitjançant reformes estructurals i la lluita contra els paradisos fiscals.
- E. Controlar les enormes masses de capitals fluctuants que, amb l'actual sistema financer, provoquen una inestabilitat econòmica estructural.
- F. Unificar el sistema impositiu, harmonitzar la legislació i l'estat del benestar en conjunt.

Per assolir l'Europa forta i unida que necessitem sembla imprescindible reestructurar el mapa polític europeu i, alhora, enfortir el paper de les grans ciutats, que estan esdevenint el motor més potent i dinàmic de l'economia europea. També sembla imprescindible la creació de forces polítiques d'àmbit europeu que aportin una visió global dels problemes que afecten tota la Unió i, com a conseqüència, ofereixin alternatives globals. Sembla l'única manera de superar l'actual dinàmica de culpar les institucions europees de totes les polítiques que són impopulars a cada país i de presentar les alternatives econòmiques i socials com imposicions d'altres països.

El resultat d'aquestes pràctiques ha estat el creixement dels partits xenòfobs i antieuropeistes. Les actuals forces d'àmbit europeu són una mena de clubs de relacions públiques que no tenen programes d'abast europeu debatuts i assumits per les opinions públiques de cada país. Per aquesta raó no hi ha

correspondència entre els programes i les estratègies europees i estatals. Aquesta situació només afavoreix als lobbys empresarials i serveix per mantenir l'estatu quo continental. Democratitzar l'estructura política de la Unió Europea, delimitant clarament les competències que li corresponen per cessió de tots els estats membres, atorgant un paper legislatiu preeminent al Parlament Europeu en tots els àmbits de la seva competència –actuant com un veritable Parlament federal- i escollint directament la Presidència de la Unió, semblen les mesures imprescindibles per recuperar la plena confiança dels ciutadans en la Unió Europea.

1.2.2.

EL MANTENIMENT DE L'ESTAT DEL BENESTAR

Si alguna cosa distingeix molts dels països de la Unió Europea de la resta de països del planeta, amb comptades excepcions, és el model d'estat del benestar que s'ha anat construint sobretot després de la Segona Guerra Mundial i que en major o menor mesura s'ha anat estenent a la majoria dels seus estats membres. Un sistema democràtic sòlid i estable i el model d'estat del benestar, que ha permès l'accés al sistema de salut pública, d'ensenyament i de pensions a la pràctica majoria dels habitants de la Unió Europea, són els grans elements que ens diferencien de la resta.

El model europeu d'estat del benestar es va anar desenvolupant a conseqüència de les lluites obreres i a la por de les classes dominants al contagi de la revolució russa. Això va permetre que, després de la II Gran Guerra, la classe obrera aconseguís millores a canvi d'una certa pau social. Quan la URSS es va debilitar i, finalment, el 1991, es va desintegrar, les classes dominants van veure l'oportunitat d'aplicar les polítiques neoliberals que han portat al deteriorament de l'estat del benestar, la pèrdua de drets socials i l'increment de les desigualtats socials.

La crisi econòmica dels darrers deu anys, sovint qualificada com a sistèmica i global, no és altra cosa que el resultat de les polítiques neoliberals, amb models de creixement a curt termini i polítiques de privatització, que fan que aquest model europeu de benestar, no només estigui en greu retorçes, sinó que corri el perill d'acabar essent residual.

Mantenir els nivells d'estat del benestar aconseguits fins fa pocs anys i millorar-lo exigeix molta valentia per prendre decisions polítiques i econòmiques de gran abast, encara que potser representin revisar alguns dels fonaments econòmics que semblaven intocables. Sense el manteniment dels aspectes que defineixen aquest estat del benestar, el projecte de construcció europea

perd quasi tot el sentit per a àmplies capes de la població europea, formada principalment per unes classes mitjanes que han vist com en pocs anys es rebaixava el seu poder adquisitiu i, sobretot, com perillava allò que semblava irreversible, o sigui, l'estat del benestar.

1.2.3.

LA CONSTRUCCIÓ D'UN MODEL DE FUTUR

En una conjuntura internacional com l'actual, amb unes formes d'imperialisme i de dominació cada cop més diferents a les conegudes i practicades en tots els segles anteriors, els països de l'Europa occidental avui agrupats en la Unió Europea i protagonistes durant els darrers cinc segles de la majoria de polítiques de dominació de la resta del planeta, semblen ser els més indicats i amb més possibilitats de construir un model de convivència que posi la supervivència de la humanitat en primer pla.

Europa ha de ser capaç de trobar un lloc propi en l'escenari internacional, en contraposició a l'ordre actual de les grans potències militars i econòmiques que actuen sota un dictat únic i responent exclusivament als seus propis interessos. Els europeus hem de poder oferir un nou model de relacions internacionals, basat en la llibertat, la pau, la cooperació i la seguretat.

La capacitat de posar en valor el coneixement, en tots els camps, la innovació, el manteniment o l'explotació racional i sostenible dels recursos naturals, les relacions de cooperació, l'intercanvi de serveis,... han de ser elements fonamentals d'aquest model de futur i el marc de la Unió Europea el terreny adequat per implementar-lo.

SUBÀMBIT A.1.3.

ELS REPTES A ESCALA ESPANYOLA

Espanya va ser el primer dels grans imperis formats en l'edat moderna que va perdre les seves colònies d'ultramar i les seves possessions europees més enllà dels límits actuals. Va ser l'únic gran estat europeu no involucrat directament en les grans guerres del segle XX i l'únic gran estat de l'Europa occidental que, més enllà de Catalunya i d'Euskadi, no va viure la revolució industrial durant els segles XIX i XX ni les profundes transformacions socials que va comportar aquesta revolució. Al contrari, ha estat sempre vinculat al clericalisme catòlic reaccionari, des de la Inquisició fins al nacional-catolicisme franquista i els seus hereus actuals.

Com a resultat de tot plegat, i més enllà de breus períodes històrics, Espanya va quedar aïllada de les transformacions democràtiques viscudes en el seu entorn geogràfic i la seva integració europea es va començar a produir en el darrer quart del segle XX. El Regne d'Espanya, també, va ser en aquell moment, l'excepció europea: l'únic Estat del continent en què el feixisme no va ser derrotat militarment; al contrari, va continuar la legalitat del règim franquista que va guanyar la Guerra Civil amb l'ajuda del Hitler i Mussolini. S'hi va inserir la Constitució de 1978 que va ser redactada per unes Corts que no eren constituents i que és més una Carta Atorgada que no pas una autèntica constitució. Aquest caràcter queda clar en la seva disposició final en la qual el successor del General Franco a títol de rei ordena a tots els espanyols que guardin i facin guardar la Constitució com a norma fonamental de l'Estat.

1.3.1.

SUPERAR EL PASSAT

La falta de ruptura democràtica entre el règim franquista i la monarquia constitucional explica el pes subjacent del franquisme en l'actual societat espanyola, amb importantíssimes conseqüències:

- A. La impunitat dels crims contra la Humanitat comesos pel franquisme. A l'Estat espanyol no es va produir una autèntica reconciliació nacional perquè aquests crims no han estat condemnats ni penalment, ni moralment. A molts països, com Xile, Sudàfrica i molts altres on no es van jutjar els criminals, importants mobilitzacions de familiars i de defensors dels drets humans van aconseguir la constitució de Comissions de la Veritat que van comportar una condemna moral. Com va assenyalar Fabiola Letelier, germana del ministre de Salvador Allende assassinat per la policia del General Pinochet, quan els pitjors crims queden impunes, tota la resta d'infraccions resulten menors, sense importància. Les societats que admeten la impunitat cauen en un estat d'«anomia moral». Aquesta «anomia» ha caracteritzat el règim postfranquista i explica l'extraordinària dimensió de la corrupció, des dels casos Gal als més recents d'Aquamed, la Sareb, passant pel «pelotazos» i els casos Gurtel que ara es jutgen.
- B. El manteniment en el poder de l'oligarquia tradicional espanyola formada per les famílies terratinents, les que han acaparat els poders econòmics i els alts cossos burocràtics de l'Estat que, amb l'acció que exerceixen sobre les institucions polítiques i socials, s'erigeixen en el veritable poder. L'actual oligarquia espanyola va ser configurada a finals de la dècada de 1990 gràcies a la privatització dels grans monopolis públics, feta sota l'impuls del «Consens de Washington»

i els partits del règim han acabat integrant-s'hi mitjançant les anomenades «portes giratòries». La venda de les grans empreses estatals va posar en mans de persones properes al Partit Popular els sectors estratègics espanyols (grans grups financers, empreses petrolíferes i elèctriques, gegant de les telecomunicacions, grans constructores, línies aèries, etc.). A més els poders econòmics han controlat els principals mitjans de comunicació.

- C. La impossibilitat de construir un relat històric comú entre els vençuts i represaliats pel franquisme i els seus continuadors. Aquesta absència de reconeixement del passat tampoc va ser possible entre Catalunya i les altres nacions ibèriques i la història oficial espanyola. Sense una història acordada és impossible una autèntica reconciliació. Aquest fet contrasta amb la revisió dels llibres de text dels respectius països que historiadors francesos i alemanys van fer després de la II Guerra Mundial per posar els fonaments d'una convivència sòlida, eliminant tota interpretació que incités a l'hostilitat mútua. El Regne d'Espanya, començant per les Reials Acadèmies i continuant pels departaments universitaris, mai ha intentat una síntesi, sinó que s'ha continuat intentant imposar la versió de la història oficial d'Espanya elaborada per la monarquia borbònica al llarg dels segles i continuada pel franquisme.
- D. El manteniment del relat històric tradicional ha fet impossible el reconeixement de Catalunya com a subjecte polític per part de les institucions, dels llibres de text, dels mitjans de comunicació i de la major part de l'opinió pública espanyola. El triomf a les eleccions de 1977 dels partits adscrits a l'Assemblea de Catalunya amb el 80% dels vots, la constitució dels diputats i senadors elegits en Assemblea de Parlamentaris i la gran manifestació de l'Onze de Setembre de 1977 va forçar el restabliment de la Generalitat republicana i el retorn del seu President a l'exili, Josep Tarradellas, fet previ a la redacció de la Constitució. La majoria de partits antifranquistes espanyols admetien el dret a l'autodeterminació de Catalunya. Aleshores semblava que Espanya reconeixia Catalunya com a subjecte polític. El reconeixement a la Constitució de 1978 de l'existència de regions i nacionalitats, l'establiment de dos tipus d'Estatuts, uns tramitats com a lleis orgàniques i els altres pactats en una Comissió paritària i després ratificat en referèndum pels ciutadans de Catalunya semblava reafirmar aquest reconeixement. Només el partit fundat per Manuel Fraga Iribarne, exministre del General Franco, s'hi oposava. Però la majoria dels partits espanyols van optar pel pacte amb els representants catalans i van deixar de costat les tesis d'Alianza Popular. En aquestes condicions el poble català va aprovar

la Constitució de 1978 en referèndum. Després de la II República, era la segona vegada que el poble català donava el seu consentiment a una Constitució espanyola des de 1714. Abans totes havien estat imposades per la força.

1.3.2.

CONSTRUIR UN ESTAT DEMOCRÀTIC

En una situació així, no només sense haver superat el passat sinó ni tan sols qüestionant-lo, són molts els principals reptes als que s'enfronta l'Estat espanyol. En aquest document només apuntarem els dos que considerem més importants:

- A. La transformació democràtica de la societat espanyola:** quasi quaranta anys de democràcia representativa, homologable a les de l'Europa occidental, no han servit per treure del poder els hereus del franquisme que, en general, no són diferents als que sempre han exercit el poder de l'Estat. Després d'anys de corrupció generalitzada, aquesta situació no ha canviat i sembla com si la majoria del poble espanyol es conformés amb aquesta situació, ja sigui per resignació, desídia o assentiment passiu. Sense una profunda transformació social que posi en valor l'exercici de la democràcia sembla impossible que es puguin afrontar els altres grans reptes que Espanya té plantejats.
- B. L'estructura de l'estat:** la solució autonòmica dissenyada per la transició i recollida per la Constitució de 1978, va veure's condicionada només tres anys més tard pel cop d'estat del 23 de febrer de 1981. Els «pactes autonòmics», dels que van ser exclosos els partits catalans, en van ser la seva conseqüència. Es van generalitzar les autonomies i es va imposar el pas del sistema de relacions bilaterals entre Catalunya i l'Estat establert a l'Estatut de 1979 a un sistema de relacions multilaterals en els que Catalunya era estructuralment una minoria indefensa. La LOAPA, el seu fruit immediat més visible.

La insatisfacció d'aquesta situació va portar a la redacció d'un nou Estatut d'autonomia que va ser aprovat, pactat i aprovat en referèndum l'any 2006. El Partit Popular i diverses institucions espanyoles més van impugnar-lo davant del Tribunal Constitucional.

Després de quatre anys de maniobres indecents per controlar els magistrats, aquests van dictar una sentència que significava el triomf de les tesis que Manuel Fraga havia defensat en la redacció de la

Constitució: el no reconeixement de Catalunya com a subjecte polític. L'article 152.2. de la C.E, estableix que un Estatut aprovat en referèndum només pot ser modificat en referèndum. D'acord amb aquest article, el Tribunal Constitucional, en considerar que hi havia articles anticonstitucionals, havia d'ordenar la repetició de tot el procediment que culminaria en un nou referèndum. Però va optar per modificar l'Estatut de manera que, el que ara regeix a Catalunya, no és el que van aprovar els ciutadans d'aquest país. La confiança expressada pel poble de Catalunya en la Constitució va resultar definitivament decebuda.

Aquesta sentència va posar de manifest que la transformació de l'Estat espanyol en un estat federal era impossible, a causa de la correlació de forces existent després de la reforma del franquisme i que s'ha mantingut estable des de llavors. Aquesta mateixa correlació bloqueja la reforma de la Constitució que la sentència de 2010 va dir que caldria fer per satisfer les demandes catalanes.

Avui, el debat real a Espanya és entre la recentralització dissenyada pel PP i pels partits constitucionalistes i el moviment per la independència nacional encapçalada per Catalunya, però que pot tenir seguidors a curt termini entre algunes de les altres nacions històriques integrades actualment en l'Estat Espanyol o en els altres territoris que conformen el que hem definit, des de fa una cinquantena d'anys, com a Països Catalans. Avui, després de la resolució del darrer i llarg període electoral espanyol, no hi ha cap altre alternativa plantejada. El procés català ha representat un revulsiu al règim constitucional vigent que hauria de desembocar en la proclamació de la III República espanyola i en el punt d'inflexió que porti cap a la democratització definitiva de la societat espanyola.

1.3.3.

CREAR UN MODEL ECONÒMIC VIABLE

No va ser la bondat del règim postfranquista sinó l'entrada a la Unió Europea la que va servir per accelerar les transformacions econòmiques, socials, polítiques i d'infraestructures que Espanya necessitava per poder integrar-se en l'espai únic europeu. Els recursos provinents d'Europa i de la política extractiva sobre les economies perifèriques del propi Estat, no s'han aplicat a generar un model productiu sostenible, sinó que s'han aplicat a polítiques clientelars i a projectes faraònics sense cap perspectiva de rendibilitat, tot plegat per seguir engruixint les fortunes de les grans famílies de sempre, cada cop més ben assentades en tots els nivells de control polític i econòmic dependents de l'Estat o de les grans empreses públiques progressivament privatitzades.

A la majoria de regions espanyoles es va produir una modernització dels serveis i les infraestructures, sense una modernització productiva, excepte a les zones ja industrialitzades. L'anomenada «reconversió industrial» va suposar el tancament de grans empreses productives com drassanes, alts forns, etc. Altres països, com Corea del Sud del mateix nivell econòmic que Espanya, van ser capaces de mantenir aquestes branques productives.

La introducció de la moneda europea, l'euro, al Regne d'Espanya va coincidir amb l'ingrés de la Xina Popular a l'OMC, fet que va trasbalsar la divisió mundial del treball. Espanya no podia competir en productes de poca tecnologia i intensius en ma d'obra (tèxtil, joguines, sabatilles, ferreteria, articles de regal, etc.) i es va provocar un intens procés de deslocalització industrial. Tampoc tenia empreses tecnològiques capaces de fabricar els nous productes com *smartphones*, làmpades LED, etc. Per seguir el mateix exemple, i salvant les diferències entre les situacions geopolítiques dels dos països, Corea del Sud va ser capaç d'impulsar empreses com Samsung, LG, Hyundai, etc. En els primers anys de la dècada del nou segle, l'entrada a l'euro i l'eliminació del perill de devaluació de la pesseta va suposar l'arribada de centenars de milers de milions d'euros que es van destinar a la més gran bombolla immobiliària de la història. Aquesta allau d'estalvi europeu va camuflar la intensa desindustrialització que va patir l'Estat espanyol, que se sumava al tancament d'empreses públiques de la dècada anterior.

L'arribada de la crisi de principis del segle XXI s'ha afegit al descens de les aportacions europees a Espanya i ha permès que els gestors de la Unió Europea s'adonessin de la ineficàcia –i corrupció generalitzada– dels diferents governs espanyols a l'hora d'aplicar les aportacions europees. La proximitat del final de l'etapa de "subvenció europea sense control" va tenir les primeres conseqüències en l'etapa Aznar, quan es va començar a dissenyar la recentralització de l'Estat com a recurs per aprimar la despesa pública i, sobretot, per recuperar el control de tota l'administració pública i de les adjudicacions d'obra pública, la primera gran font que alimentava la corrupció política.

Però malgrat aquesta gran aportació de recursos, Espanya segueix patint els dos grans mals que arrossega de fa segles, el desequilibri econòmic social i territorial i, coma conseqüència directa, greus desigualtats socials.

- A. El desequilibri econòmic:** Espanya és un dels estats europeus on hi ha més grans fortunes i, alhora, una bossa de pobresa més important. La nova oligarquia espanyola, que va prendre el comandament amb l'arribada al poder del PP el 1996 amb la privatització de les grans empreses estatals, ha optat per una expansió internacional centrada en els sectors financers, de telecomunicacions, de l'energia i la

construcció, que no tenen contingut tecnològic important. Aquesta internacionalització no crea llocs de treball al país, ni permet afrontar la globalització productiva. De fet no es diferencia de la internacionalització dels grans magnats de països com Mèxic, Brasil, etc. Aquest desequilibri s'explica pels motius ja exposats, per la manca de polítiques redistributives d'una certa entitat i per l'enorme frau fiscal, que subsisteix malgrat els aparents intents per resoldre-ho. A escala territorial, les darreres dades comparatives mostren com s'han incrementat les desigualtats de renda que es produïen en la primera dècada de la transició i no s'han creat les condicions per permetre que cada territori generi la majoria dels recursos econòmics que necessita, malgrat una política redistributiva que ha afectat les zones més productives, sense que això representés un increment de la capacitat productiva de les zones destinatàries de la major part de recursos públics. La moneda única i la globalització han accentuat els antagonismes estructurals entre Catalunya i Espanya. Per un costat a Catalunya, sense les inversions necessàries en infraestructures i recerca científica i sense política industrial, s'ha fet un enorme esforç per reconvertir les empreses per ser competitives a escala internacional. Una revolució silenciosa ha permès que les empreses catalanes exportin el 25% del total espanyol. Per l'altra costat, l'Estat s'ha anat convertint en la maquinària redistributiva que permet maquillar els números si s'analitzen des d'una visió a gran escala.

- B. Les desigualtats socials:** La crisi actual ha afectat l'Estat espanyol amb especial virulència, per la manca de capacitat de resposta de les estructures econòmiques existents i per les polítiques fiscals que han castigat especialment les zones amb una economia més preparada i sòlida. L'única sortida que ha estat capaç d'oferir l'oligarquia espanyola per afrontar la nova divisió mundial del treball ha estat la devaluació interior, ja que no era possible devaluar la pesseta, la sortida tradicional de les crisis anteriors. Aquesta devaluació, portada a terme amb la reforma laboral, implica la precarització dels llocs de treball, la retallada dels salaris i les condicions laborals, la retallada de l'Estat del Benestar. Això s'ha traduït en un increment significatiu de la franja de població que viu amb nivells per sota del llindar de pobresa, amb un important creixement de l'atur i la inestabilitat laboral de la major part de la població amb feina. Com a conseqüència més significativa, la classe mitjana que s'havia anat formant durant les darreres dècades i sobre la que s'havia sustentat el sistema fiscal, s'està empobrint i veu com perillen les seves perspectives a curt i mitjà termini.

Probablement, tots els reptes anteriors tenen una arrel molt profunda i, per tant, molt difícil de solucionar sense la revisió del que s'ha volgut explicar com intrínsec a l'ànima castellana, la forjadora real d'un relat per justificar un projecte d'expansió nacional que, com passa en d'altres casos, només és el projecte de la seva classe dominant. Aquesta domina les institucions polítiques espanyoles, tant les executives, les legislatives com les judicials, controla els partits polítics amb les anomenades «portes giratòries» i a més domina els principals mitjans de comunicació audiovisuals i escrits. En aquesta situació és impossible la supèrbia, l'orgull nacional i la manca de realisme, que són tres característiques que impedeixen –i impediran- el diàleg franc, entre iguals, amb la resta de pobles que conformen l'actual Estat espanyol, la condició necessària per a construir un futur esperançador per a tothom. En un escenari com aquest, és fàcil entendre que des d'alguna de les diverses nacions que conformen l'actual Estat espanyol es vegi com a més factible aconseguir la independència política que la transformació d'un Estat que, quan ho ha tingut tot de cara, ha dilapidat els recursos, ha reproduït els seus mals endèmics i ha tendit a cometre els mateixos “pecats nacionals”.

SUBÀMBIT A.1.4.

ELS REPTES A ESCALA CATALANA

Catalunya té una posició única de país, alhora perifèric i central, de país mobilitzat contra l'estatu quo existent i, alhora, amb actitud constructiva. El poble català comparteix amb Grècia, Portugal, Espanya i d'altres països la dramàtica situació social dels països perifèrics de la zona euro. Al mateix temps, pateix la sagnia d'enormes recursos públics com si la seva economia fos la d'un país central europeu. Davant d'aquesta situació no ha caigut en moviments xenòfobs ni violents. Al contrari, el poble català ha reaccionat amb mobilitzacions pacífiques de milions de persones que han estat l'admiració de l'opinió pública mundial. Participa activament en propostes constructives per afrontar els grans reptes mundials i només l'enorme confiança en les nostres aptituds col·lectives i democràtiques i l'arrelada esperança en el projecte d'unitat europea explica aquesta resposta constructiva.

1.4.1.

EXERCIR EL DRET D'AUTODETERMINACIÓ

A Catalunya acumulem un important dèficit històric de sentit d'estat, agreujat per una disminució gradual de la qualitat democràtica de l'Estat espanyol i per les conseqüències de tenir un autogovern dotat d'escasses eines legislatives i financeres. Per acabar-ho de complicar, han reaparegut les polítiques de centralització de l'Estat que sempre han perjudicat la societat catalana.

La confluència de la crisi mundial i de la crisi de model de l'Estat sorgit després de la dictadura franquista, ha actuat de revulsiu i ha provocat que la societat catalana es manifesti i s'organitzi per fer-hi front. Com a resultat, s'està produint un canvi radical en el mapa polític català i s'està ampliant el distanciament polític entre Catalunya i Espanya.

Catalunya disposa d'eines potents (teixit associatiu, determinats sectors econòmics, producció científica, posició geoestratègica...) per superar aquests reptes i esdevenir un país de referència. Com ja ha passat en altres èpoques històriques, Catalunya esdevé –per diversos motius– el terreny de joc on conflueixen molts dels elements que podrien convertir-la en la punta de llança dels canvis que s'haurien de produir a una escala molt més gran, començant per l'àmbit europeu. A Catalunya es palpa la necessitat de canvi.

Les propostes de futur no poden oblidar que milions de persones han sortit al carrer, els darrers anys, convençudes que la independència és l'única sortida que farà possible garantir un futur millor per a tots els catalans.

En una situació així, Catalunya afronta els reptes derivats del canvi d'era, de la crisi sistèmica a escala global, els consubstancials d'un país que lluita per la seva independència nacional i els derivats a la pertinença a un altre estat amb enormes dèficits com els que ja s'han esmentat en l'apartat anterior i que sembla molt poc preparat, pel tarannà de les elits que el controlen, per afrontar els nostres grans reptes de futur.

El pas previ per a plantejar qualsevol sortida de futur passa, inexcusablement, per l'exercici del dret d'autodeterminació, un dret al que Catalunya no ha renunciat mai tal com ha recordat en diverses ocasions el Parlament de Catalunya.

1.4.2.

CREURE EN LES PRÒPIES FORCES

Més enllà dels reptes globals i europeus ja esmentats, els principals reptes als quals s'enfronta Catalunya són els següents:

- A. La nostra supervivència com a societat democràticament avançada és el repte més gran del futur immediat i depèn, en bona mesura, de la nostra capacitat d'evitar que s'imposi la inèrcia de les estructures econòmiques, polítiques, culturals i mentals de l'actual règim, un règim monàrquic hereu del franquisme i dominat per l'oligarquia probablement més reaccionària, cobdiciosa, corrupta i corruptora de l'Europa comunitària. Cal impedir que es repeteixi el manteniment dels interessos creats i la inèrcia institucional i administrativa espanyola dels darrers 40 anys.
- B. Construir una societat cohesionada i amb una justícia social real, que arribi a tots els seus ciutadans, que sigui la base de partida per aconseguir un futur pròsper, just i solidari.
- C. Un dels actius més importants que podem deixar a les generacions futures és el patrimoni natural, un medi ambient que faciliti la vida humana en el planeta Terra. Tot i els progressos realitzats en els darrers anys, encara és molta la feina a fer en la conservació i gestió d'aquest patrimoni. És un repte de present i de futur que només podrem afrontar des de la presa de consciència i la incorporació d'aquesta consciència en totes les polítiques que afecten el medi ambient.

Són molts els reptes als quals ens hem d'enfrontar, però la societat catalana està demostrant una maduresa i una cohesió tant dignes d'admirar com són la seva cultura, tradicions i la rica xarxa associativa que la caracteritza. Tres-cents anys tenint un Estat a la contra han provocat la desconfiança i, en no tenir un Estat propi, ha generat la capacitat d'autoorganització en tots els camps de la vida col·lectiva. Ara només falta que siguem conscients de la nostra fortalesa i ens dotem de les eines necessàries per superar els grans reptes que tenim al davant.

1.4.3.

CONSTRUIR UN MODEL POLÍTIC I ECONÒMIC DE FUTUR

En un model econòmic com el que hem seguit fins ara, Catalunya, una terra pobra en recursos naturals, davant la competència mundial no pot resistir l'actual descapitalització en capital humà i el dèficit d'infraestructures motivats, principalment, per l'espoli fiscal que pateix des de fa un segle o més. Trobar el nostre lloc com a economia avançada en el nou ordre mundial que s'està dibuixant és un altre dels grans reptes a què ens enfrontem si volem construir un país pròsper i on valgui la pena de viure

A tall d'exemple, Catalunya ha d'aprofitar la riquesa en recursos naturals inesgotables (sol, vent, mar,...) per abordar la plena transició energètica a energies renovables, com ja estan fent Dinamarca i Alemanya, que suposa alliberar més d'un 4% del nostre PIB que actualment destinem a la FEEF (factura energètica exterior en fòssils), alhora que crear llocs de treball d'alta qualificació i potenciar un sector industrial de gran futur.

A partir de la dècada dels anys noranta del segle passat, els ciutadans s'han anat allunyant progressivament de la vida política. El debat entre partits s'ha convertit en una còpia de les campanyes publicitàries dels productes de consum de masses, que comencen amb estudis de mercat sobre les preferències dels consumidors/electors mitjançant enquestes, continuen amb el llançament mediàtic del candidat i una campanya publicitària de costos milionaris el contingut del qual ha donat lloc a l'aparició del terme "postveritat". La pobresa extrema del debat intel·lectual i de l'exigència ètica de la vida política n'ha estat l'efecte i la causa més evident. Els grans reptes de futur, com els grans reptes mundials que hem tractat, no han generat cap tipus de debat polític, que ha quedat limitat a qüestions domèstiques i de fàcil consum.

Sembla impossible construir un futur millor sense fugir d'un sistema de partits polítics tancats en sí mateixos, controlats per una petita elit que genera submissions i vassallatge i, alhora, dependents d'un sistema de finançament

legal dels partits amb crèdits bancaris, el finançament il·legal amb comissions (requalificacions urbanístiques, obra pública i concessions administratives, etc.) i la garantia de recol·locació en Consells d'Administració o en altres llocs en acabar el mandat (portes giratòries).

Els darrers quinze o vint anys han demostrat que la societat catalana torna a participar activament en la presa de decisions sobre els afers col·lectius. Cal construir una estructura política i administrativa propera als ciutadans, transparent i realment democràtica. Per això cal canviar radicalment la concepció d'una funció pública autoritària com la que ha anat construint Espanya per passar a una funció pública amb una autèntica mentalitat i vocació de servei que trenqui la inèrcia de les institucions públiques com a eines de control dels ciutadans.

A2

**LA
CONSTRUCCIÓ
D'UN NOU
PARADIGMA**

ÀMBIT A.2:

LA CONSTRUCCIÓ D'UN NOU PARADIGMA

Els grans reptes que ens planteja el futur immediat no es poden encarar de forma separada perquè estan totalment interrelacionats. Els grans corrents de pensament creats en els dos darrers segles i renovats periòdicament, estan mostrant la seva incapacitat de donar unes respostes mínimament fiables i vàlides i, de retruc, demostrant que també formen part del passat. El buit ideològic que estem vivint facilita l'aparició de propostes polítiques simplistes i generalment reaccionàries que creixen arreu gràcies a les incerteses i les pors de molta gent i, alhora, permet l'emergència de noves propostes probablement molt més ajustades a la situació actual i als reptes del futur immediat, però que encara no tenen una formulació política sòlida, global, i creïble per a àmplies majories.

En una situació així, que podríem qualificar de traspàs, de canvi d'era, és necessari construir un nou paradigma capaç de donar una resposta global al conjunt de reptes que la humanitat té plantejats en aquest moment. En aquesta segona part intentarem definir els principals elements que podrien conformar el marc teòric sobre el que sustentar la resolució del conflicte al qual semblen abocats si no sabem superar els grans reptes plantejats en la primera part d'aquest document.

SUBÀMBIT A.2.1.

ELS GRANS CORRENTS DE PENSAMENT POLÍTIC

Darrere de l'expansió dels partits socialistes i laboristes des de 1870, hi havia una sòlida base intel·lectual, creada per Karl Marx i altres autors. Darrere del nou ordre econòmic internacional posat en marxa l'any 1945 per evitar una nova Gran Depressió hi havia l'obra de Keynes, que no era pas socialista, sinó liberal progressista. Avui el progrés necessita una base intel·lectual anàloga feta a partir de l'anàlisi acadèmicament rigorosa, científica, de la realitat contemporània.

El principal error de les forces progressistes ha estat confondre el progrés humà, social i econòmic amb l'increment anual del PIB. Totes les mesures neoliberals (que, com veurem, estan tenint efectes devastadors per al conjunt del món i per als catalans) es justifiquen en nom del creixement econòmic defensat pel «fonamentalisme del mercat». -Les seves propostes es resumeixen en els 10 punts de l'anomenat «Consens de Washington» de la dècada de 1980: disciplina fiscal, reducció de l'Estat del Benestar, reducció dels impostos progressius sobre les rendes més altes, tipus d'interès i tipus de canvi determinats pels mercats, llibertat de comerç i de circulació de capitals, privatització de les empreses públiques, desregulació dels mercats, en especial els financers, seguretat jurídica de la propietat.

Fins el darrer terç del segle passat la situació mundial era d'escassetat. Els avenços tecnològics han permès incrementar de tal manera la producció que, des de fa unes dècades, vivim en un món en el que moltes de les crisi són degudes, no a la manca de producció, sinó als seus excedents (incloent-hi els alimentaris). Així mateix, és evident que en un planeta finit no és possible el creixement sense límits. El creixement no és una finalitat en ell mateix, sinó que ha de ser un instrument al servei de les persones, al servei de la millora del benestar global.

No es pot retornar als esquemes de fa 70 anys, perquè els problemes no són els de la Gran Depressió, sinó els esmentats: població, globalització, impacte en la biosfera, desigualtats, canvis culturals. I aquest canvi necessita unes bases intel·lectuals tant o més sòlides que les que van proporcionar Marx, Keynes i els seus respectius deixebles.

L'actual manca de referents intel·lectuals sòlids està portant a caure en la temptació de construir alternatives polítiques només a partir dels conflictes que generen les injustícies de les polítiques neoliberals. El recorregut d'aquestes teòriques alternatives és molt limitat perquè hi ha un percentatge elevat de la

població que té horror al buit i prefereix patir retallades de drets a seguir un camí que no sap a on porta.

Al segle XIX, el progressisme democràtic i el socialisme van saber dibuixar uns escenaris de l'evolució de la Humanitat que ja no serveixen per explicar els canvis que s'han produït en els darrers vint o vint-i-cinc anys i, per tant, es mostren incapaços de dibuixar uns nous horitzons de prosperitat, igualtat i justícia social. Sense aquest horitzó -a 50 o 60 anys vista- d'un futur alternatiu al que està dibuixant el neoliberalisme i la pitjor versió del capitalisme d'estat, les anomenades forces progressistes cauen en la defensa d'interessos parcials i locals a curt termini. No poden oferir una governança mundial diferent a l'actual i el seu projecte es confon cada cop més amb el de les forces conservadores.

El conjunt de canvis econòmics, socials, polítics i culturals de gran abast que estem vivint s'està fent en un context ideològic força afeblit. Els plantejaments neoliberals, els principals inductors de la crisi, semblen estar optant per retirar-se del primer pla. Els altres corrents ideològics tradicionals –especialment el liberalisme i la socialdemocràcia- s'han vist desbordats pels canvis produïts els darrers anys i es mostren incapaços de plantejar alternatives renovades. Mentrestant, en el món occidental sorgeixen nous moviments que canalitzen políticament el descontentament popular; en l'oriental, es consoliden models econòmics expansionistes amb resultats espectaculars a curt termini, però sense cap tipus de control democràtic i amb repercussions mediambientals molt negatives. La realitat és que la major part del planeta segueix sotmesa a l'explotació i a la pobresa.

2.1.1.

EL NEOLIBERALISME

Després de la desaparició de la Unió Soviètica, Francis Fukuyama es va afanyar a proclamar el final de la història, sostenint que s'havia acabat la successió de modes de producció segons el materialisme històric. L'estat democràtic-liberal, la propietat privada dels mitjans de producció i l'economia de mercat era l'estadi darrer del progrés humà. La realitat és que les transformacions més importants de l'espècie humana han començat amb els reptes que hem enunciat en l'apartat anterior. Per primera vegada en mil milions d'anys una sola espècie, l'Homo sapiens, provoca una nova era geològica, l'antropocè, fet que trastoca tots els plantejaments ideològics precedents.

Els fets demostren la incapacitat del conjunt d'ideologies i interessos neoliberals per diagnosticar i afrontar els principals reptes a què ens enfrontem avui en dia. La tesi segons la qual la recerca dels interessos individuals, la cobdícia, genera per si mateixa -sense intervenció dels poders públics- el creixement

econòmic, és falsa i aberrant. El postulat segons el qual el món marxa sol gràcies a les lleis del lliure mercat s'ha demostrat falsa en cada un dels reptes del segle XXI. En aquest document només podem apuntar els principals trets del fracàs del neoliberalisme davant dels actuals reptes mundials.

- A. El neoliberalisme s'ha oposat a tota mena de polítiques demogràfiques al·legant que era un afer privat. Les Nacions Unides havien tractat el problema de l'augment demogràfic en conferències internacionals els anys 1974, 1984 i 1994. No arribaven a acords, tanmateix aconseguien que el conjunt de la humanitat fos conscient del problema. La darrera Conferència celebrada a El Cairo es va centrar en la situació de les dones i la seva llibertat per decidir el nombre de fills. Aquesta orientació va alarmar els nuclis més reaccionaris del planeta, de manera que es va posar fi a les Conferències sobre la població. Des de 1994 la població mundial ha augmentat en quasi 2000 milions de persones.
- B. El neoliberalisme no ha permès millorar la situació de la majoria de la població i no ha sabut aprofitar l'enorme onada de renovació tecnològica que han representat la microelectrònica en totes les seves aplicacions, des de l'automatització a la telefonia mòbil. Els enormes increments de productivitat que aquesta revolució tecnològica ha generat no han repercutit en el benestar de la majoria de la població. Al contrari, l'increment de la precarietat laboral i de la desigualtat social ha provocat que, a bona part del món, les noves generacions tinguin unes perspectives de vida pitjors que els seus pares.
- C. La incapacitat del lliure mercat per resoldre l'impacte en l'activitat humana en la biosfera –que es va multiplicant de manera exponencial– és evident i alarmant. La desregulació de tota mena d'activitats i el pes de la recerca dels resultats trimestrals per incrementar les cotitzacions borsàries imposen les exigències del curt termini (en cap cas es contempla incloure l'import de les externalitats en els costos de producció) i fan impossible afrontar temes com la contaminació o el canvi climàtic que exigeixen regulació i estratègies a llarg termini. L'any 1930 Keynes preveia que els seus néts treballarien 15 hores a la setmana. El creixement de la producció és una necessitat del sistema econòmic vigent, que se centra en l'impuls de la demanda amb el pretext d'aconseguir la plena ocupació. Això comporta la incessant creació de noves necessitats artificials mitjançant la publicitat sense control de productes superflus, penalitza la reducció de la jornada laboral i ens aboca als pitjors escenaris mediambientals.

- D. L'increment de les desigualtats forma part de l'ADN del neoliberalisme, tant pel que fa a diferències entre països com a l'interior de cada societat. El model de globalització actual, sense cap tipus de control per part de poders democràtics, no crea una cooperació internacional per tal que tots els països puguin generar creixement endogen basat en les seves pròpies forces productives. Al contrari, es basa en invertir els excedents financers procedents de les desigualtats per implantar les grans empreses multinacionals en determinants països en vies de desenvolupament. Aquests països dependents, o bé subministren matèries primeres, o bé mà d'obra barata. D'altra banda l'acumulació descomunal de capital en poques mans, la seva desregulació i la seva circulació a escala mundial a la recerca d'oportunitats especulatives fa que el sistema monetari i financer sigui cada vegada més inestable, amb crisis més freqüents. I amb la perspectiva de l'estancament secular.
- E. La banalització de la cultura, derivada de l'impacte de la cultura audiovisual és indestruïble del sistema neoliberal. L'utilitarisme, ideologia fundacional de les teories econòmiques neoliberals considera que la recerca individual del plaer forma part de la naturalesa humana. La cultura audiovisual actual basada en l'entreteniment perpetu és la màxima expressió d'aquesta visió i del sistema de valors corresponent. A més la publicitat sense límits envaeix tots els àmbits de la vida social i privada reduint els ciutadans a simples consumidors.

2.1.2.

ELS CORRENTS PROGRESSISTES I SOCIALISTES

El triomf de les nacions democràtiques i la URSS sobre el nazisme i el feixisme va permetre crear un ordre internacional progressista que va durar fins a la dècada de 1970. Mentre no va començar la Guerra Freda l'any 1948, amb el cop d'Estat comunista a Txecoslovàquia, el radicalisme democràtic de Roosevelt i la socialdemocràcia europea van establir:

- A. La fundació de les Nacions Unides per garantir una pau basada en el dret internacional, que va permetre el procés de descolonització.
- B. El sistema de Bretton Woods que per evitar una repetició de la Gran Depressió de 1930 va eliminar el patró or i va instaurar un nou sistema monetari internacional destinat a garantir la plena ocupació als països industrialitzats. Va durar fins a la dècada de 1970, coincidint amb la primera crisi del petroli.

- C. Es va consolidar i ampliar molt l'Estat del Benestar i un sistema fiscal progressiu. Les bases es van posar en el govern de concentració britànic, amb participació de laboristes, que va elaborar els informes Beveridge, base de l'Estat del benestar britànic. Governos de concentració es van establir, acabada la guerra igualment a França i Itàlia, amb participació del Partit Comunista, abans de l'esclat de la Guerra Freda.
- D. A més, al Regne Unit, els laboristes, liderats per Attlee, van accedir al poder i van nacionalitzar el Banc d'Anglaterra, el símbol del capitalisme durant dos segles, els ferrocarrils, les companyies elèctriques, etc. (un 25% de l'economia, els sectors estratègics) i va crear l'Estat del Benestar, que incloïa l'habitatge (entre un 30 i un 40% d'habitatge públic a Europa). També França i Itàlia van tenir empreses públiques en sectors estratègics.

Malgrat la confrontació entre el bloc occidental i el soviètic, l'ordre internacional instaurat l'any 1945 es va mantenir en els seus trets essencials, acceptat fins i tot per les forces conservadores. L'abús dels privilegis que el nou sistema monetari atorgava al dòlar i que servien per finançar guerres com la del Vietnam van portar a la seva fallida, amb el final de la convertibilitat del dòlar en or (1971). Aquesta va ser el preludi de la crisi del petroli, la primera crisi ecològica de l'expansió sense control de l'activitat humana. La multiplicació del preu del barril es va resoldre, inicialment, en crèdits, que van portar al problema del deute extern de molts països en vies de desenvolupament.

Des d'aleshores les forces progressistes s'han situat en una posició defensiva, intentant preservar les conquestes del passat més que analitzant el present i sense ser capaces d'oferir un horitzó diferent del marcat pel Fons Monetari Internacional, el Banc Mundial, l'Organització Mundial del Comerç, el G-7 (Estats Units, Japó, Alemanya, Regne Unit, França, Itàlia i Canadà), el G-20 (el grup dels 20 països més industrialitzats i els emergents amb més potencial), l'Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic, etc. Les forces progressistes amb responsabilitats de govern s'han situat en un pla subaltern i aquest fet ha provocat la seva decadència en les darreres dècades. Aquestes forces progressistes, que s'haurien hagut d'enfrontar al sistema politicoeconòmic dominant i socialment regressiu, plantejant i defensant alternatives, van ser cooptades per aquest sistema, s'hi van perdre dins i, avui, són un element més d'aquest sistema, que accepten i no es proposen pas canviar. Així mateix, el futur que plantegen aquestes institucions de la governança mundial no sembla, almenys fins el moment, que contempli mesures amb capacitat de resoldre els reptes del segle XXI. Per aquesta raó l'alternativa progressista és més necessària que mai, però necessita canvis profunds que només es produiran si la humanitat és capaç de generar un nou

marc ideològic que dibuixi una perspectiva creïble a mitjà termini i proposi les grans transformacions que s'haurien de començar a implementar des d'ara mateix.

Malauradament, la realitat és que les forces progressistes no han estat a l'alçada dels problemes que ha d'afrontar la Humanitat al segle XXI ni tampoc han sabut plantejar una alternativa global a les polítiques neoliberals que han esdevingut hegemòniques. Una de les transformacions més importants de les societats industrials -com la catalana i la majoria de la dels estats de l'Europa occidental- afecta l'estructura social. L'ús de la maquinària i la tecnologia ha fet disminuir el pes dels sectors productius clàssics com l'agricultura o la indústria en la població ocupada en el PIB. Avui la pagesia representa només el 5% de la població i la indústria menys del 20% als països avançats, i tot i així hi ha excedents. Aquestes disminucions han estat acompanyades d'un increment del sector de serveis, tant públics com privats.

Aquest canvi sociològic té importants repercussions en la base social de les forces progressistes, provinent històricament de les classes populars. L'èxit de les polítiques progressistes ha permès l'elevació del nivell educatiu de les famílies d'origen treballador, moltes de les quals tenen estudis tècnics i universitaris, però això, unit a l'augment de la capacitat de consum, repercuteix en la seva autoidentificació social, que o bé s'afebleix o, en molts casos, ha comportat la creença que passaven a engruixir la classe mitjana, el gran objectiu, el somni de la majoria de ciutadans dels països occidentals.

La disminució, en el món occidental, del nombre de grans fàbriques amb centenars i milers de treballadors i la seva substitució per oficines, botigues, aules, ambulatoris, etc. ha afeblit l'estructura tradicional del moviment obrer que tenien en els sindicats una de les seves bases organitzatives més sòlides i que han anat perdent pes i capacitat d'incidència.

D'altra banda la irrupció de nous mitjans de comunicació com la ràdio i la televisió van tornar obsoletes la gran quantitat de revistes i diaris locals, regionals i estatals que tenien les seccions sindicals o eren de partits progressistes, Casals del Poble, etc. Els nous mitjans audiovisuals, o bé eren i són propietat de grans corporacions o bé públics de l'administració central.

Fins al desplegament d'Internet i les xarxes socials, la comunicació ha estat monopolitzada per les grans empreses multimèdia. I els partits progressistes amb responsabilitats de govern han renunciat a crear xarxes comunicatives pròpies i han acceptat una posició subalterna respecte dels mitjans de comunicació de masses de les grans corporacions.

Aquest camí els ha portat a desenvolupar estratègies polítiques basades en la mercadotècnia (enquestes, agències de publicitat, assessors d'imatge,

etc.). El resultat ha estat una imatge política molt similar al de les forces conservadores, fins al punt d'esdevenir quasi indestriables.

En definitiva el sistema creat per les forces progressistes dels països occidentals en acabar la II Guerra Mundial va col·lapsar i aquestes no van ser capaces ni de reformar-los, ni de proposar una alternativa a les mesures acordades en el «Consens de Washington» de la dècada de 1980 i que han esdevingut hegemòniques des del triomf de Margaret Thatcher el 1979 i de Ronald Reagan el 1981.

Paradoxalment, les forces polítiques progressistes han perdut la dimensió internacional que tenien fins a l'esclat de l'actual procés de globalització, que els ha desbordat ideològicament i les ha anat deixant sense un projecte global alternatiu. Paral·lelament, han aparegut una multitud d'organitzacions no governamentals que lluiten per les causes més nobles. Algunes han aconseguit enfocar la seva aportació amb encert i són un exemple a seguir. Des de 2001 cada any el Fòrum Social Mundial aplega milers d'aquestes entitats i desenes de milers de militants procedents de centenars de països en debats de gran profunditat i transcendència. En els seus debats bateguen els principals reptes de la humanitat del segle XXI i les seves conseqüències, que avui ja patim. La seva dimensió internacional forma part del seu ADN. Però, fins ara, les organitzacions no governamentals són reticents a assumir responsabilitats de govern i no ha estat possible passar de l'estadi de la denúncia a l'estadi de la lluita política i a elaborar alternatives operatives a la governança mundial, a l'europea i a la catalana.

2.1.3.

EL CAPITALISME D'ESTAT

L'èxit més gran de la globalització ha estat treure a centenars de milions de xinesos de la pobresa. Però l'espectacular industrialització de l'economia xinesa de les darreres dècades no és el resultat de les tesis neoliberals, sinó el resultat d'un sistema mixt en el qual les empreses privades estan sotmeses a la direcció estatal i, en la majoria de casos, participades de forma majoritària pel mateix estat. . Aquest sistema, que alguns analistes assimilen a una nova formulació del capitalisme d'estat practicat en la URSS durant dècades, manté les regles econòmiques i financeres bàsiques del capitalisme, però explica la manca de regles democràtiques per justificar l'eficiència del sistema en la recerca del bé comú, de la prosperitat econòmica del país. I ho fa just quan sembla que el capitalisme "occidental o liberal-privat" està en ple declivi, actuant-hi en competència directa i en el seu propi terreny. De fet, la xinesa, sembla una oportunitat perduda per implantar un nou capitalisme, diferent del capitalisme privat-liberal i del capitalisme d'estat: el capitalisme comunitari.

El cas xinés és, avui, el més conegut per tothom, però hi ha exemples menys sorollosos de països molt més petits, com ara Singapur, que des de la democràcia liberal, o formal, practiquen polítiques econòmiques que també poden qualificar-se de capitalisme d'estat, amb clares ingerències de l'estat en el funcionament econòmic del país que es justifiquen per la ràpida expansió econòmica des de la seva independència fa 50 anys i per una renda per càpita de les més altes del món.

Els efectes d'aquest capitalisme d'estat són molt semblants, per no dir idèntics, als produïts pel capitalisme "occidental o liberal-privat", tant per als habitants dels mateixos països com per a la resta de països subdesenvolupats. Per una banda, l'enorme demanda de matèries primeres de la Xina, des d'energia a aliments, ha permès la prosperitat relativa dels països exportadors, a l'Amèrica del Sud, l'Àfrica o Rússia. Aquesta prosperitat s'ha repartit de forma molt desigual, de manera que s'han creat unes elits que han acumulat grans riqueses mentre la major part de la població s'ha mantingut en uns nivells de pobresa que contrasten cada cop més amb el nivell econòmic de les classes dirigents. L'exemple més clar potser és el de Rússia, país en què les doctrines liberals que van seguir a la dissolució de l'URSS van portar a la pobresa a la major part de la població, fet que contrasta amb l'evolució xinesa i que, en certa mesura, dóna arguments a les elits dirigents de la Xina per prosseguir amb l'aplicació del seu capitalisme d'estat. Un capitalisme que, a més de desigualtats, genera greus problemes: corrupció, autoritarisme, manca de transparència i de participació democràtica, com també passa al Vietnam.

Per a alguns teòrics, aquesta formulació de capitalisme d'estat i de manca de democràcia interna, almenys tal com s'entén des dels estats democràtics occidentals, és l'evolució de les idees comunistes -sorgides en la segona meitat del segle XIX- per adaptar-se a l'actual situació mundial i per poder competir en condicions d'avantatge amb els poders financers i les grans corporacions industrials i tecnològiques del món occidental.

2.1.4.

EL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

El progrés de la ciència i la tècnica, el millor coneixement de les dinàmiques històriques i socials, l'increment de la comunicació entre les nacions de la Terra haurien de fer possible resoldre els grans reptes de la humanitat. Amb els actuals coneixements és possible alimentar, proporcionar un lloc de treball, un habitatge confortable, una bona educació, una assistència sanitària excel·lent i un nivell cultural i moral elevat a tots els habitants del planeta. Aquest benestar global es pot assolir tot respectant els grans equilibris dels ecosistemes i de la biosfera, sempre que s'eliminin els malbarataments de recursos naturals

que caracteritzen l'actual sistema productiu-econòmic-financer mundial. La pau, el respecte als drets humans, la democràcia, l'estat de dret, la justícia social, la igualtat entre home i dona són alhora condicions i conseqüències indistingibles d'aquest benestar global.

La convicció que un món millor, més just, amb benestar global, amb benestar global, equilibrat amb la natura, més culte i amb valors ètics és possible, és el fonament de la idea genuïna del progrés humà i que sustenta la teoria del desenvolupament sostenible.

Els Objectius del Desenvolupament Sostenible (ODS) són un conjunt d'objectius recollits en l'agenda per **"Transformar el nostre món: l'Agenda 2030 pel Desenvolupament Sostenible"**, promoguda per les Nacions Unides com a Objectius Mundials per al Desenvolupament Sostenible. En el nostre país, la Generalitat de Catalunya va promoure, el 2010, l'Estratègia per al desenvolupament sostenible de Catalunya en l'horitzó 2026. Més enllà dels objectius polítics generals i les propostes estratègiques a escala europea i catalana, per resoldre els grans reptes a què ens enfrontem, caldrà una nova mentalitat i un canvi d'actituds i de valors i, en paral·lel, caldrà una nova estructura política i administrativa que pugui atendre les necessitats socials, econòmiques i ambientals, tant del present com del futur. La construcció d'aquestes estructures polítiques i administratives hauria de ser l'objectiu principal d'aquest corrent de pensament.

SUBÀMBIT A.2.2.

CANVI D'ÈPOCA

Estem immersos en un canvi d'època, en la transició d'una etapa històrica –l'etapa industrial- a una de nova. Si la independència dels Estats Units d'Amèrica i la Revolució francesa van marcar l'inici de l'edat contemporània i el segle XIX va portar-nos la revolució industrial i el sorgiment i consolidació dels estats democràtics en la forma que ha arribat fins als nostres dies, podem assegurar que la revolució digital i tecnològica s'ha consolidat en el que portem de segle XXI i el mapa dels estats s'ha transformat de tal manera que el seu nombre, avui, supera el doble dels existents a primers del segle XX. El colonialisme que presidia el segle XIX i la primera meitat del segle XX ha deixat pas a un altre tipus de relació entre els vells estats imperials i la resta del món i, en tot cas, les interdependències entre tots els estats del planeta Terra es poden llegir de forma molt més complexa que fins ara.

Els historiadors no es posen d'acord a fixar una data que determini els canvis d'època en el passat. Actualment, tampoc sembla possible determinar una data ni un fet històric concret que determini que l'edat contemporània o l'etapa

industrial han acabat i en comença una altra. Cada cop és més evident que el món està canviant a una escala i a un ritme molt més gran que en altres etapes de canvi i que, aquest, és visible, alhora, a molts més llocs del planeta que mai, com també que subsisteixen, i sovint s'incrementen, les desigualtats entre unes i altres zones del planeta.

Tant si els grans reptes als quals s'enfronta la humanitat són nous com si no, han estat percebuts com a tals fins ara. Necessitem crear un nou paradigma que ens permeti afrontar-los amb un mínim de garanties d'èxit. La base de partida del nou paradigma és identificar clarament els subjectes polítics que en són els destinataris i, a continuació, definir els instruments de què ens hem de dotar per fer possible les grans transformacions imprescindibles per superar els reptes als quals ens enfrontem.

2.2.1.

L'ÉSSER HUMÀ I EL PLANETA TERRA

Per construir el nou paradigma que ens permeti afrontar aquests grans reptes, cal que situem la humanitat i el planeta com a subjectes polítics preferents. Més concretament encara, hem de situar l'equilibri entre l'espècie humana i el planeta com a objectiu principal d'aquesta nova era.

Molts dels reptes a escala mundial als quals ens enfrontem –globalització, explosió demogràfica, sostenibilitat, revolució tecnològica,...- són nous i, potser per primera vegada en la història de la humanitat, apareix la consciència que la vida de l'ésser humà en el planeta està amenaçada per culpa del comportament que la pròpia espècie té amb el planeta. Per primera vegada en la història, el conjunt de la humanitat està modificant de manera mesurable les condicions ambientals i, en conseqüència, pot posar en risc la seva pròpia supervivència.

De la mateixa manera que és imprescindible que creixi aquesta consciència en relació al planeta, és igualment important que l'ésser humà s'esforci per adquirir els coneixements necessaris que li permetin tenir una visió de conjunt i polièdrica de totes les coses i per adquirir les habilitats necessàries per gestionar –individualment i col·lectiva- els coneixements disponibles i aplicar-los de la forma més adequada en cada situació. Serà la millor manera de ser l'amo del propi destí.

2.2.2.

PENSAMENT GLOBAL, ACCIÓ LOCAL

Els reptes d'una dimensió global, que afecten tot el planeta, ho fan de forma diferent a cada país, a cada territori i ha de ser diferent, doncs, l'aplicació de solucions globals, que han de ser interpretades localment a partir de les condicions específiques de cada cas. Es fa imprescindible elaborar una alternativa intel·lectual, política i econòmica a la governança mundial vigent i, alhora, definir els àmbits locals en els que sigui més fàcil definir i aplicar les actuacions concretes que permetin superar els grans reptes d'aquest segle.

Pensar globalment i actuar localment es converteix en una màxima aplicable a cada gran repte i en cada situació concreta. En aquesta nova era que estem començant, el pensament global s'ha de traduir necessàriament en un nou model de governança que tingui incidència real en tot el planeta, amb unes competències delegades per tots els estats i que marqui les grans línies d'actuació en tots els àmbits que afecten l'equilibri entre l'espècie humana i el planeta Terra.

Aquest document no té l'objectiu, ni la capacitat, de plantejar una proposta concreta sobre aquest nou model de governança global, però en la tercera part proposarà actuacions de tot tipus que es poden desenvolupar des de l'escala local bàsica que poden permetre estructurar la base d'aquest nou model, de manera que la màxima «pensar globalment per actuar localment» generi una primera derivada que podem resumir en "la suma d'actuacions locals genera una proposta global.

En els darrers 5 anys, les grans mobilitzacions del poble català, l'11 de setembre, amb centenars de milers de persones, i la progressiva presa de consciència que la lluita per exercir la plena sobirania és, alhora, una lluita democràtica, cívica i transversal per la millora de les condicions de vida de tots els ciutadans de Catalunya, dibuixen clarament l'àmbit d'actuació local més adequat per al futur que ja tenim al davant, i on volem crear les condicions necessàries per construir una societat més justa i equitativa.

2.2.3.

DE COMPETIR A COOPERAR

Si acceptem com a certa la frase que la història l'escriuen els vencedors, estem acceptant que la dinàmica de la història de la humanitat s'ha fonamentat en la competència, en l'enfrontament i en la victòria d'uns sobre els altres. Tot sembla indicar que la competència ha estat el veritable motor del progrés de la humanitat, però de la història també en podem extreure una altra gran lliçó que

pot resultar fonamental per al futur de l'espècie humana i del mateix planeta: la cooperació, les aliances, pràcticament sempre han triomfat en qualsevol competència. Cooperar per competir és una màxima que cada cop més demostra la seva plena validesa i esdevé un valor transcendental per superar els reptes que ja tenim plantejats. Molt probablement, la cooperació (i no la competència) serà la única manera de superar-los en benefici del conjunt de la humanitat i del mateix planeta.

Sovint diem que la vida en el planeta, tal com la coneixem, està en perill i que ho està el mateix planeta. Per ser més precisos, hauríem de dir que el que està en perill és la supervivència de l'espècie humana en el planeta Terra. I aquesta visió, existent per primera vegada, almenys a nivell general, és un element fonamental que ens ha de portar a canvis radicals en el comportament de l'espècie. Tenim els coneixements i els mitjans per encarar satisfactòriament aquest repte i la lluita pel control d'aquest coneixement i dels mitjans per aplicar-lo d'una forma o altra, en benefici d'uns pocs o de tota la humanitat és la veritable competència en el present i en el futur immediat. La lluita de classes que ha protagonitzat bona part de l'edat contemporània, almenys en el món occidental, deixa pas a un altre tipus de lluita de la qual la gran majoria de la població mundial està sent espectadora passiva i, malauradament, receptora de les conseqüències, ja sigui en forma de guerres controlades, d'explotació desaforada dels recursos naturals, o de retallada i pèrdua de drets fonamentals conquerits al llarg de molt temps i amb grans sacrificis i que semblaven consolidats definitivament.

El que durant els darrers dos segles en vam dir, primer, classe treballadora i després classes populars, avui ja engloba a molts altres sectors de les societats occidentals i formem una gran majoria de la població -en molts casos la pràctica totalitat- que ja estem patint les primeres conseqüències d'aquest gran canvi que s'està produint sense que disposem de cap eina realment útil per intervenir-hi eficaçment.

La construcció d'un nou paradigma econòmic que situï l'ésser humà -l'individu i la col·lectivitat- i el planeta Terra com els dos grans subjectes polítics de l'activitat humana, exigeix un replantejament en profunditat de les estructures polítiques i econòmiques actuals, a tots els nivells, i del seu paper. La construcció d'estats cohesionats socialment i sostenibles econòmicament, de dimensions que facilitin la relació propera entre els ciutadans i els seus representants polítics, que potenciïn l'autogestió de la societat estimulant l'emprenedoria en tots els camps i apliquin estratègies de concertació pública amb les entitats i organitzacions sorgides de la pròpia societat, es dibuixen com les noves eines de les quals s'haurien de dotar els nous estats. Aquestes eines i la cooperació internacional per assegurar la sostenibilitat ambiental del planeta s'endevinen com les eines més adequades per fer front als nous

reptes d'aquesta etapa de la vida de la humanitat que estem començant.

2.2.4.

L'APROFUNDIMENT DEMOCRÀTIC

Com a causa i efecte de tots els grans canvis que són necessaris, les societats més preparades per portar-los a terme seran les que posin en pràctica un sistema democràtic molt més participatiu, transparent i obert, capaç de fer realitat que la sobirania rau en el poble, en la ciutadania. Una societat molt més formada, de persones amb més coneixements i capacitats que mai, ha de ser l'autèntica protagonista del seu destí i s'ha de dotar d'un sistema polític i institucional que sigui el veritable reflex del que és la mateixa societat i, sobretot, s'ha de dotar dels mecanismes que facin possible la permanent adaptació del sistema a la ràpida evolució en què ja estem instal·lats.

Aquest nou sistema polític i institucional ha de tornar a situar la llibertat de l'individu com a objectiu permanent, una llibertat emmarcada en la responsabilitat del mateix individu envers la resta de la humanitat i del planeta. Aquest nou sistema ha de partir, també, de la base de la cooperació internacional i, també com a causa i efecte, de la cessió de sobirania a diferents escales, sempre en funció de les competències delegades pels Estats als òrgans de govern mundial, continental o regional.

2.2.5.

DELS ESTATS-NACIÓ A LES CIUTATS-ESTAT

Les revolucions industrials del segle XIX i la primera meitat del segle XX van afavorir la consolidació de la majoria dels actuals estats de l'Europa occidental i, en alguns casos, fins i tot la seva creació. Durant quasi dos segles, les burgesies industrials d'aquests estats van anar consolidant els seus territoris com el seu mercat natural i, alhora, com el marc econòmic i cultural més adequat per consolidar les seves indústries. Alguns altres estats, l'espanyol entre ells, amb fronteres definides en el segle anterior i sense haver passat per les transformacions polítiques i socials inherents a l'etapa de la revolució industrial, també han esdevingut el mercat adequat per a les burgesies de les zones industrialitzades dins del propi estat. En tots els casos, però, els marcs territorials d'aquestes estats, davant el procés d'obertura progressiva de mercats arreu del món, són insuficients per al seu desenvolupament econòmic, i ja fa dècades que les grans empreses del món occidental han adquirit un caràcter netament transnacional que ha estat el principal motor de les transformacions econòmiques i polítiques de l'Europa occidental.

Avui, la crisi que també afecta aquest model econòmic fa que, per primera vegada en la història, el sistema econòmic occidental estigui en perill i avanci cap a la subordinació i la marginalitat, sobretot a Europa. El fet que alguns països productors no garanteixen als treballadors les mateixes garanties laborals i, per tant, poden exportar a preus molt més baixos, comporta l'existència d'una competència deslleial per a la majoria d'empreses occidentals en el seu mercat tradicional. Si a aquesta situació hi afegim la supremacia que estan adquirint els poders financers sobre els poders econòmics productius, era lògic que comencessin a sorgir veus que reclamin un canvi radical del model econòmic occidental i, per extensió, dels models polítics i socials. La Unió Europea s'ha de repensar des de nous paràmetres, però partint dels seus valors i les seves potencialitats.

Arreu del món van creixent grans metròpolis que es converteixen en l'hàbitat d'una bona part dels habitants del planeta i en els centres econòmics, de producció i de consum, més potents. Bona part del paper que des de la Revolució Francesa fins ara han tingut els estats, està sent absorbit per les grans ciutats, que ja avui formen una veritable xarxa mundial de coneixement, de serveis, de producció i d'allotjament. Des de primers del segle XX fins ara, la més que triplicació del nombre d'estats i la tendència que cada cop en sorgeixin més i de dimensions més reduïdes, afavoreix la consolidació d'un nou model d'estat, el de la ciutat-estat, un model que pot ser molt útil per afavorir un desenvolupament sostenible, com veurem en la tercera part d'aquest treball.

La creació de nous estats, de dimensions més reduïdes que les dels estats sorgits a Europa després de les dues grans guerres, s'endevina com un objectiu estratègic que permeti definir uns àmbits territorials en els quals es donin dues condicions bàsiques: l'existència d'una societat suficientment cohesionada i la possibilitat de ser sostenible econòmicament i ambientalment.

Aquestes condicions es propicien amb una xarxa de ciutats mitjanes vinculades a la gran ciutat que protagonitza l'estat. En un nou escenari com aquest, la Unió Europea seria una gran xarxa de ciutats-estat entrelaçades que cooperarien en molts aspectes cadascuna, alhora liderant subxarxes de ciutats mitjanes que igualment cooperarien entre elles. El canvi de model territorial hauria d'anar acompanyat d'un canvi profund en el model de governança europea i que passaria, en primer terme, per la democratització de totes les seves estructures. Pot semblar una quimera, però la greu crisi de confiança d'una part important dels ciutadans europeus cap a les institucions de la Unió reclama una sortida decidida i amb perspectiva de futur. Només una implosió controlada pot fer possible que els canvis necessaris es produeixin amb la velocitat necessària.

SUBÀMBIT A.2.3.

LA RESPOSTA CATALANA ALS REPTES DEL S.XXI

La Catalunya que avui coneixem com a tal és, potser, un dels països europeus que reuneix millors condicions per començar a aplicar les “accions locals” que permetin començar a bastir una alternativa al nou ordre mundial que estan intentant implantar les oligarquies, a través dels poders financers transnacionals o les grans corporacions tecnològiques. Creure que ho podem fer entrant en col·lisió amb aquest nou ordre i sense aliats seria molt més que una ingenuïtat i ens portaria al fracàs més immediat. El gran repte, doncs, és construir aquesta alternativa no només evitant aqueta col·lisió, sinó de fent-ho a partir de les dinàmiques de canvi positiu que aquest nou ordre està implantant. Sortosament, la lluita pel control del coneixement i dels mitjans necessaris per implantar un nou ordre mundial és encara molt oberta i saber moure's en aquest escenari i establir les aliances necessàries en cada moment serà la clau de volta que permeti la construcció del nostre projecte nacional.

2.3.1.

UN NOU PAÍS EN UN NOU ORDRE MUNDIAL

La situació de Catalunya sembla especialment adequada per la seva condició de país frontissa, que participa plenament de les característiques d'un país mediterrani, alhora que tradicionalment s'ha mostrat permeable a les influències de més enllà (industrialització, gestió organitzativa, innovació,...). De fet es pot dir que Catalunya, i en particular la seva capital Barcelona, s'ha guanyat en les darrers 25 anys la credibilitat internacional per a exercir aquest doble paper.

Tot defugint cofoïsmes i sent conscients de les mancances i dificultats, hem d'apreciar les nostres potencialitats que justifiquen la voluntat de construir un nou país per intervenir en aquest nou ordre mundial. No hem de ser autocomplaents, però si constatar que som un país, no només viable, sinó també amb altes possibilitats. Així, des d'un punt de vista econòmic, disposem de sectors productius potents i avançats, amb clares expectatives de consolidació i creixement. Alhora, des d'un punt de vista social, resulta fins i tot sorprenent la nostra trama associativa extensa i assentada, que potencia múltiples activitats de caràcter cultural, lúdic, folklòric, de conscienciació social i moltes altres. Serien encoratjadores anàlisis sectorialitzades, com, per exemple, ha fet el II Congrés de l'Esport Català, palesant la nostra potència

en esports d'elit (motociclisme, natació sincronitzada, curses de muntanya, hoquei sobre patins...), però també en pràctica ciutadana i esport de base, així com en el sector productiu vinculat a l'esport (indumentària, maquinària, sensors,...) que constitueix una part significativa del nostre PIB.

En aquest sentit, no és pas un inconvenient ser un país de grandària mitjana, com de fet ho són països referents en altres àmbits geogràfics. Probablement és un reflex del principi de subsidiarietat, que fa aquesta mena de països més cohesionats i emprenedors, més organitzats en la proximitat i la flexibilitat que no pas en la jerarquia i la uniformitat. La nostra presumpta força s'ha de basar no pas en la "potestas" sinó en la "autoritas": en els valors, en l'eficiència,...

Davant de l'exaltació de la competitivitat i l'èxit com a objectius prioritaris, fins al punt de culpabilitzar els desafortunats; davant l'enaltiment de la força i el poder, fins a menystenir els febles; davant la tolerància cap als tripijocs i la picaresca, fins a suggerir-ne la imitació; davant la vista grossa cap a les desigualtats, fins a considerar-les inevitables o fins i tot estimuladores; davant la rebaixa de l'autoexigència, fins a vantar-se de l'escamoteig, potser el primer pas cap a aquest nou model seria recuperar l'equitat com a valor primordial.

Tanmateix, en el segle XXI més que mai, bona part de les nostres esperances rau en l'ús i la generalització del coneixement, fent que prevalgui la racionalitat, l'educació, la cultura, la recerca i la innovació. Parafraçant l'Eudald Carbonell, cal socialitzar el coneixement, posant la cultura, la ciència i la tècnica al servei i a l'abast de la ciutadania. Naturalment, això afecta de forma especial al sistema educatiu: cal completar la universalització de l'educació fins al nivell superior (professional o universitària); cal orientar l'ensenyament cap a la formació integral i el sentit crític, més que no pas les competències professionals immediates; cal promoure la formació continuada i el reciclatge; cal trencar la bretxa digital i el monolingüisme;... Però també afecta a molts altres àmbits d'actuació com ara: que les lleis i les normes no vinguin mediatitzades per creences o prejudicis; que les propostes polítiques respectin els substrats científics (escalfament global, unitat de la llengua catalana,...); que el rendiment del sistema productiu es basi tant o més en la innovació i la qualitat que en la competència per preus; que es promogui la recerca com a eina bàsica per al desenvolupament i el progrés; que la ciutadania tingui fàcil accés a totes les manifestacions culturals; que els moviments socials i les associacions de base puguin disposar d'assessorament per orientar les seves denúncies i reivindicacions,...

2.3.2.

UN PAÍS QUE VOL DECIDIR EL SEU FUTUR

Les mobilitzacions dels darrers anys han demostrat que el poble català novament té la visió, la capacitat i el coratge necessaris per respondre als reptes del segle XXI malgrat les crisis que s'han abatut sobre d'ell. En primer lloc la crisi financera mundial que va començar el 2007 amb les hipoteques «subprime» i la fallida de grans bancs com Lehman Brothers l'any següent, que reflecteix de la fallida de la globalització neoliberal. En segon lloc la crisi europea que l'estiu de 2012 va estar a punt de provocar el final de la moneda única, i que ha provocat una desolació social als països perifèrics de la zona euro com Grècia, Espanya, Portugal i Irlanda. En tercer lloc la crisi econòmica i social espanyola, la més greu d'Europa després de la grega, amb sis milions d'aturats, el 26% de la població activa, desenes de milers de famílies desnonades de casa seva, retallades greus en l'Estat del Benestar, etc. Estretament lligada a aquesta depressió econòmica, la quarta crisi, la de la monarquia postfranquista, amb l'aflorament de la corrupció sistèmica del règim de la monarquia borbònica. Finalment, el conflicte entre Catalunya i el Regne d'Espanya que la sentència del Tribunal Constitucional contra l'Estatut, aprovat en referèndum, va aguditzar fins a situar-lo en un punt de no retorn, ja que com va dir el catedràtic de dret constitucional Pérez Rojo, representava un «cop d'Estat» contra el pacte constitucional de 1978 entre Catalunya i Espanya. Des d'aleshores Catalunya es regeix per un Estatut que no és el que van aprovar els seus ciutadans en referèndum.

L'Onze de Setembre de 2012, amb la primera gran manifestació de més d'un milió de persones a favor de la independència, la majoria del poble català va demostrar la seva determinació de fer front a aquestes crisis i garantir un futur per a les noves generacions. Va iniciar un cicle històric de ruptura que ja ha establert un punt sense retorn vers la creació d'un Estat propi, amb una vinculació, o no, amb l'Estat espanyol, a decidir bilateralment. Un moviment que tindrà moments molt difícils i que provocarà tensions i patiments, però el seu triomf pacífic i democràtic és inevitable. Per aquesta raó, ara és el moment que les persones més compromeses amb la marxa del nostre poble ens apleguem per esbossar, com hem escrit a la introducció, «les propostes operatives que permetin les transformacions profundes que Catalunya necessita per garantir el progrés i la justícia social».

Des d'aquell Onze de Setembre milions de ciutadans han exigit al carrer i a les urnes el dret a decidir la seva configuració política interna i externa. Aquesta és una decisió bàsica per afrontar els grans reptes del segle XXI i les crisis que ens afecten. L'Estat espanyol s'ha negat de manera sistemàtica

a reconèixer Catalunya com a subjecte polític i el seu dret a decidir el seu futur. De manera inaudita en un país de tradició democràtica, el Govern i les institucions espanyoles ni tan sols ha volgut parlar amb els representants democràtics de la majoria del poble català. A les eleccions catalanes de 2012 els partits que defensaven un referèndum sobre la independència van obtenir més de dues tercers parts dels diputats i van aprovar una proposició de llei en aquest sentit. A la primavera de 2014 el Congreso de los Diputados es van negar ni tan sols a prendre en consideració aquesta proposició del Parlament de Catalunya.

Per portar a terme el mandat electoral que va guanyar les eleccions del 27 de setembre de 2015, el Parlament de Catalunya i el Govern de la Generalitat s'han compromès a aprovar les lleis de transitorietat jurídica i a celebrar un referèndum sobre la independència de Catalunya el setembre de 2017, si l'Estat espanyol continua negant-se a pactar-lo.

Tots els països que, en els moments més dramàtics, han estat capaços de crear forts consensos sobre el futur han assolit grans avenços en el progrés i la justícia social en els anys següents a la victòria. L'exemple paradigmàtic és el Govern d'Unitat entre conservadors, liberals i laboristes, presidit per Winston Churchill, per guanyar la II Guerra Mundial. Mentre es lliuraven ferotges batalles i es patien cruels bombardeigs, diferents comissions elaboraven els plans per a la pau. A més dels plans sobre el nou ordre econòmic mundial a càrrec de John Maynard Keynes, William Beveridge va elaborar els informes sobre l'Estat del Benestar que porten el seu nom. N aquests documents, s'hi van posar els fonaments de la Seguretat social per garantir la jubilació, l'assistència mèdica i cobrar les prestacions de l'atur a tot ciutadà del Regne Unit. I es van implantar a partir de 1945, amb un consens social que es va mantenir, amb el suport de conservadors i laboristes, fins a l'arribada al poder de Margaret Thatcher. Un altre exemple, a casa nostra, el proporciona el Congrés de Cultura Catalana de 1977 que va posar en comú les bases de la política educativa de la Generalitat autonòmica. S'hi van defensar les posicions dels dos grans corrents pedagògics existents: per un costat el moviment de «Rosa Sensat» que posava l'èmfasi en l'escola pública per evitar la divisió dels nostres infants. De l'altra la DEC (Delegació d'Ensenyament del català) d'Òmnium que insistia en la normalització de la nostra llengua a l'ensenyament. La fusió de les dues tendències va ser la base de la política educativa, que incloïa la immersió lingüística, que ha mantingut un fortíssim consens a la societat catalana.

El «Congrés» es proposa aplegar estudiosos i persones preocupades pels reptes de futur de la nostra societat per debatre i establir les grans línies mestres de la futura República Catalana. En especial aquells pilars estructurals que configuren la societat per una o diverses generacions i que s'estableixen en els períodes constituents i que exigeixen els consensos bàsics d'una

societat. Aquesta necessitat de fonaments comuns explica que, després de la II Guerra Mundial, a França, el General De Gaulle presidís un Govern d'unitat, que aplegava totes les forces democràtiques amb la participació del Partit Comunista. A Itàlia en el període constituent de la República també es va formar un govern d'unitat. El restabliment de la Generalitat, l'any 1977, va comportar un Govern d'unitat presidit per Josep Tarradellas.

2.3.3.

UN PAÍS AMB PROJECCIÓ INTERNACIONAL

Ja s'ha dit que, des del tombant de segle, una part creixent de la població ve denunciant obertament que les restriccions provinents de l'Estat espanyol (en infraestructures, finançament, normativa reguladora,...) suposen un fre a aquestes iniciatives de desenvolupament, de manera que és imprescindible un salt qualitatiu en el nostre autogovern, la primera manifestació del qual va ser l'Estatut del 2006, finalment frustrat pel TC. Aquest salt qualitatiu en l'autogovern requereix en paral·lel una anàlisi en profunditat de la situació i de les possibles millores en tots els aspectes del país, com fa 40 anys va fer el Congrés de Cultura Catalana, també en un context de canvis polítics substancials. Ens plantejem un horitzó ambiciós i il·lusionant: construir un nou país, repensant la Catalunya actual de dalt a baix.

El primer objectiu, doncs, és recuperar la dignitat nacional catalana, assolint la plena sobirania sobre el nostre futur, potenciant la nostra cultura i promovent la nostra llengua, tantes vegades perseguides o reprimides. Sense revengismes, conscients que Catalunya s'ha forjat al llarg dels segles amb aportacions molt diverses i que el futur ha d'intensificar encara més aquest internacionalisme. Però amb la convicció que la batalla per la nostra supervivència com a nació no està pas guanyada, i menys encara la de la nostra projecció arreu del món. El concepte de nació –definit de forma molt diferent pels corrents de pensament de cada època precedent- pren una nova dimensió que podríem definir com “una societat cohesionada que ocupa el seu territori històric de forma sostenible socialment, ambientalment i econòmicament”. Mai com ara aquest dualisme local /global ha estat tan necessari i de nou Catalunya l'ha de fer compatible i fructífer.

D'altra banda, en les dues primers parts hem analitzat que estem assistint al naixement d'un nou ordre mundial. El que hem viscut després de la Segona Guerra Mundial, caracteritzat per grans pactes entre classes socials i entre potències mundials, encara es pot considerar hereu de les revolucions ideològiques i tecnològiques del segle XIX, i va assolir cotes

de desenvolupament i convivència desconegudes fins aleshores, per bé que lluny de ser satisfactòries. Però en les darreres dècades han confluït molts i molt diversos factors i circumstàncies que han capgirat la situació: l'explosió demogràfica, la perspectiva de l'esgotament de les energies fòssils a curt termini, les noves tecnologies (robotització, comunicació, informació...), l'esfondrament de l'anomenat socialisme real, el predomini del capitalisme neoliberal, financer i especulador, la progressiva concentració en poques mans d'informació confidencial de centenars de milions de persones,... Factors i circumstàncies que han conduït una globalització sense control democràtic dels fluxos de mercaderies, capitals i informació, a generar guerres i migracions massives, al creixement alarmant de les desigualtats socials (internes i externes), a una nova cultura de comunicació i intercanvi a través de les xarxes socials, al domini de l'economia i la informació per part de les grans corporacions multinacionals, a la implantació del pensament únic, a posar en perill la biosfera mateixa...

Hem vist igualment que la implantació accelerada d'aquest nou ordre mundial ha deixat perplexes i sense resposta les forces progressistes i l'esquerra política, i fins i tot els seus ideòlegs i pensadors, que en gran part havien pilotat l'ordre anterior, si més no des de l'hegemonia cultural i intel·lectual. El panorama de desercions, capitulacions o simples desaparicions és desolador, i més encara que la població desamparada busqui sovint refugi en alternatives contraproductes. Cal dir que també són apreciables els intents de reacció per part de la societat civil, d'organitzacions no governamentals o de múltiples iniciatives de resistència i denúncia des de plataformes col·lectives o grupals (intel·lectuals, activistes...), així com experiències polítiques alternatives de caràcter local o regional, amb èxits parcials apreciables. Però estem lluny d'una resposta global i organitzada des dels estaments progressistes, que probablement requeriria una prèvia identificació i caracterització dels subjectes i classes protagonistes.

Catalunya s'ha de proposar, alhora que consolidar i potenciar la seva nacionalitat, assumir un rol internacional en aquesta cerca de propostes progressistes en el nou ordre mundial. Assumpció especialment necessària en el seu àmbit de l'Europa del Sud, i més en general en el de l'àrea mediterrània, tan mancada de referents propis i on no són directament aplicables les solucions vàlides per a altres indrets, ja que són ben diferents les característiques i circumstàncies condicionants.

No es tracta d'un moviment particularista que es desentén de la resta de nacions de la Terra. Al contrari, la mobilització del nostre poble ofereix un exemple a les forces progressistes de tot el món de la mobilització necessària per afrontar els grans reptes que la humanitat sencera i Europa en particular té plantejats.

**Q U I N A
C A T A L U N Y A
V O L S E R
C A T A L U N Y A ?**

**C O N G R É S
P A R T I C I P A T I U
C A T A L U N Y A
— I F U T U R**